

ע"פ 4263/14 - מגדי נעאים נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 4263/14

לפני:
כבוד המשנה לנשיאה א' רובינשטיין
כבוד השופט צ' זילברטל
כבוד השופטת ד' ברק-ארז

המערער: מגדי נעאים

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על הכרעת דין מיום 30.4.2014 וגזר דין מיום
1.6.2014 של בית המשפט המחוזי בחיפה בת"פ
16785-03-12 שניתנו על ידי כב' השופט אמיר טובי

תאריך הישיבה: ט"ו באייר התשע"ה (4.5.2015)

בשם המערער: עו"ד עאמר סולימאן

בשם המשיבה: עו"ד הילה גורני

פסק-דין

השופט צ' זילברטל:

ערעור על הכרעת דין מיום 30.4.2014 וגזר דין מיום 1.6.2014, אשר ניתנו על-ידי בית המשפט המחוזי בחיפה (כב' השופט א' טובי) בת"פ 16785-03-12. בפסק הדין הורשע המערער בביצוע עבירה של חבלה בכוונה מחמירה, ונגזרו עליו 36 חודשי מאסר בפועל; 18 חודשי מאסר על תנאי למשך 3 שנים; ופסילת רישיון נהיגה לתקופה של חמש שנים מיום שחרורו ממאסר.

כתב האישום

1. על-פי המתואר בכתב האישום, ביום 2.3.2012, סמוך לשעה 16:30, נסע אליאס עזאר (להלן: המתלונן) ברכב מסוג איסוזו מסחרי (להלן: המשאית) בכביש מספר 70 מדרום לצפון, מכיוון צומת כפר ירכא לכיוון כפר יאסיף. במשאית נהג אחיו, עבוד עזאר (להלן: עבוד). באותה עת, נהג המערער ברכב מסוג סובארו (להלן: הסובארו), ונסע מאחורי המשאית, כשאיתו ברכב נסע אדם נוסף שזהותו אינה ידועה. לאחר שמספר ניסיונות שעשה המערער לעקוף את המשאית לא צלחו, החל המערער לצפור למשאית ולנהוג בפראות. עבוד עצר את המשאית בצד הימני של הכביש, בסמוך לתחנת הדלק בכפר יאסיף, והמערער עצר את הסובארו על אי-תנועה המצויר על הכביש. בשלב זה, יצא המתלונן מהמשאית והלך לכיוון הסובארו.

שעה שניצב המתלונן מול הסובארו, פתח המערער בנסיעה מהירה לכיוונו, פגע בו, והעיפו על מכסה המנוע של הסובארו, כך שלמספר שניות אחז המתלונן במכסה המנוע, אך אז לחץ המערער על דוושת הבלמים והעיף את המתלונן קדימה לעבר הכביש. כשהמתלונן שרוע על הכביש מולו, המשיך המערער בנסיעה מהירה לעברו, עלה עליו עם רכב הסובארו, ונמלט מהמקום לכיוון צפון.

כתוצאה ממעשים אלו נפצע המתלונן בראשו, ידיו ורגליו, והוא פונה לבית החולים. בכתב האישום המתוקן יוחסה למערער עבירה של חבלה בכוונה מחמירה על-פי סעיף 329(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1997 (להלן: חוק העונשין).

במאמר מוסגר אעיר כי בהמשך התברר כי השעה שצוינה בכתב האישום אינה מדויקת, ובית משפט קמא קבע כי האירוע כולו התרחש מוקדם יותר, שכן הקריאה במוקד המשטרה התקבלה כבר בשעה 16:07.

המערער כפר במיוחס לו בכתב האישום, ובהודעותיו במשטרה הציג את גרסתו, לפיה בעת ההתרחשויות נשוא כתב האישום, הוא שהה במקום עבודתו, חוות הסוסים בבן-עמי, משם יצא רק בשעה 16:30. עוד טען, כי בדרכו חזרה לביתו כלל לא עבר במקום בו התרחש האירוע, וכי הוא לא נהג ברכב מסוג סובארו באותו יום, אלא ברכב אחר שברשותו, מסוג פורד פוקוס (להלן: הפורד).

ההלך בבית משפט קמא

2. בית משפט קמא לא נתן אמון בגרסת המערער, עליה חזר גם בבית המשפט, והרשיע אותו בעבירה המיוחסת לו.

בהכרעת הדין צוין, כי הראיה המרכזית הקושרת את המערער למיוחס לו היא גרסתו של המתלון בהודעותיו במשטרה, אשר נגבו סמוך לאירוע, בהן זיהה המתלון את המערער כמי שנהג ברכב הפוגע. אומנם בעדותו בבית המשפט חזר בו המתלון מגרסתו במשטרה ומזיהוי המערער כנהג הפוגע, אך גרסתו המאוחרת נדחתה על-ידי בית המשפט, ונמצאה בלתי מהימנה. בשל חשיבותה ומרכזיותה של גרסת המתלון בהרשעת המערער, אעמוד על עיקריה להלן.

גרסת המתלון וזיהוי המערער על-ידו

3. ההודעה הראשונה נגבתה מהמתלון כשעה וחצי לאחר האירוע, בהיותו מטופל בבית החולים. בהודעה זו תיאר המתלון לראשונה את השתלשלות האירועים, ואף טען כי הוא זיהה את פניו של נהג הסובארו, וכי מדובר בבחור מאבו סנאן, אשר עובד בחוות סוסים בבן-עמי אצל אדם בשם רונן ברוור. המתלון תיאר את הנהג כבחור בריא, בעל שיער שחור קצר, גוון פנים שחרחר, וכמי שלבש חרמונית בצבע חום, והוסיף כי יוכל לזהות את הנהג הפוגע וכי הוא נכון לערוך עימות מולו. עוד הבהיר המתלון כי מעבר לאמור הוא אינו מכיר את הנהג, וכי הוא אינו מסוכסך עמו.

הודעתו השנייה של המתלון נגבתה יומיים אחרי האירוע, ביום 4.3.2012, וגם בה הוא תיאר את השתלשלות האירועים שהביאה לפגיעה בו. בהודעה זו הוסיף המתלון כי היה בחוות הסוסים הנזכרת כחודשיים-שלושה קודם לכן, ובביקורו שם ראה את הנהג הפוגע. המתלון עמד פעם נוספת על כך שמדובר בבחור בן כפרו - אבו סנאן - וחזר על תיאורו החיצוני, כשהפעם טען שהחרמונית שלבש הייתה בצבע ירוק. במעמד זה הסכים המתלון לבצע מסדר זיהוי תמונות, ובמהלכו זיהה את המערער כמי שנהג ברכב הסובארו וטען כי "זה הבחור שדרס אותי". לשאלת הסנגור האם הוא מכיר את המערער, השיב המתלון כי ראה אותו פעם אחת.

יום לאחר מכן, נגבתה מהמתלון הודעה שלישית, וגם בה טען המתלון כי זיהה את המערער בוודאות ("במאתיים אחוז" כדבריו) כמי שדרס אותו ביום האירוע. המתלון חזר על כך שראה את המערער פעם אחת בלבד כשהלך לראות סוסים בחווה בה עובד המערער, וכי מעולם לא דיבר איתו. בהמשך אותו היום, בוצע עימות בין המתלון לבין המערער, ובו חזר על דבריו כי הוא מזהה את המערער "במאתיים אחוז" כמי שדרס אותו ברכב סובארו כסוף, וכי ראה אותו עובד כגנן בחוות הסוסים בבן-עמי. בעימות טען המערער כי הוא אמנם עובד כגנן בחוות הסוסים, אך הוא אינו מכיר את המתלון ואינו מסוכסך עמו. המערער ציין עוד כי הוא והוריו מתגוררים בתרשיחא ולא באבו סנאן, כפי שמסר המתלון קודם לכן.

ביום 6.3.2015 נגבתה הודעה נוספת (רביעית) מהמתלון, ובה תיאר שוב את האופן בו נפגע על-ידי הרכב, וכן זיהה את הסובארו אשר נתפסה על-ידי המשטרה, ואשר בעליה הרשום הוא כמיל נעים, אביו של המערער, כרכב הפוגע, והדגים על הרכב את מהלך הפגיעה בו.

בימי החקירה ביצע המתלונן שחזור של האירוע עם חוקריו, ובו הצביע על זירת האירוע, על מקום עצירתם של כלי הרכב, המשאית והסובארו, ועל המקום בו נפגע מהרכב.

4. על-אף עמדתו הברורה ועקבית של המתלונן בדבר זהותו של נהג הרכב הפוגע לאורך כל הודעותיו במשטרה, במסדר הזיהוי ובעימות עם המערער, בעדותו בבית המשפט שינה המתלונן את גרסתו באופן מפתיע וחד, וטען כי לא זיהה את נהג הרכב הפוגע. כאשר ביקש הפרקליט לרענן את זכרונו של המתלונן והזכיר לו כי בהודעותיו במשטרה מסר שמדובר בבחור שעובד בחוות הסוסים, טען המתלונן "לא הוא. אני חשבתי שהוא דומה לו. לא הוא". בהמשך, כשהתבקש המתלונן שוב ושוב ליישב את הסתירה בין הגרסה שמסר באופן עקבי במשטרה לבין גרסתו הנוכחית בבית המשפט, טען המתלונן כי היה מבולבל ולחוץ לאחר הפציעה, ועל כן בלבד בין הנהג הפוגע לבין המערער, שכנראה דומה לו. נוכח השינוי הקיצוני בגרסתו של המתלונן ביחס לזיהוי המערער, הוא הוכרז עד עוין, והודעותיו במשטרה הוגשו כחלק מראיות התביעה. יצוין, כי בחקירתו הנגדית, כשהתבקש המתלונן להצביע על המערער שנכח באולם בית המשפט, טען המתלונן כי המערער אינו נמצא באולם.

ראיות נוספות

5. המדינה הציגה ראיות נוספות כדי להוכיח את האמור בכתב האישום, ובהן הודעותיו של עבד, אשר נחקר גם הוא במשטרה בימים שלאחר האירוע. בהודעותיו תיאר עבד את מהלך האירועים אשר הובילו לפציעתו של המתלונן, וטען, בין היתר, כי הרכב הפוגע היה מסוג סובארו אימפרזה ישן בצבע כסף, וכי על החלון האחורי של הרכב הייתה מדבקה לבנה ועליה רשום "אללה" בערבית. עבד טען כי לא הספיק לראות את פניו של נהג הסובארו, אך זכר שהייתה לו חרמונית "בצבע של צבא". לטענת עבד, הוא לא שם לב למספר הרכב, אך כשעה-שעתיים לאחר התאונה נמסר לו על-ידי בן-כפרו (שאת שמו לא רצה למסור לחוקרים) שמספר הרכב הפוגע הוא 39-172-08. בערב יום האירוע אמר לו המתלונן כי זיהה את הנהג כעובד בחוות הסוסים בבן-עמי. לאחר בירורים, נמסר לעבד כי מדובר במג'די נעאים מתרשיחא, הוא המערער.

6. בעדותו בבית המשפט, חזר בו גם עבד מהדברים שמסר במשטרה. הוא אמנם מסר כי הרכב הפוגע היה מסוג סובארו, אך משנשאל מאיזה סוג בדיוק ענה כי אינו יודע ושהוא חושב שצבעה היה לבן. עוד טען עבד כי לא ראה דבר משעה שהמתלונן ניגש לסובארו, וכי כל הידוע לו הוא מפיו של המתלונן בלבד. נוכח הפער בין גרסתו של עבד במשטרה לבין עדותו בבית המשפט, הוכרז גם הוא כעד עוין, והודעתו הוגשה כחלק מראיות התביעה.

6. המדינה העידה גם את ג'מאל אבו שנב (להלן: אבו שנב), המתגורר בכפר יאסיף, בסמוך לתחנת הדלק בכניסה לכפר. אבו שנב צפה באירוע ממרפסת ביתו והזעיק את המשטרה למקום. בהודעתו מיום 6.3.2012 סיפר כי ביום האירוע בין השעות 15:30-16:00 היה במרפסת ביתו, וראה רכב מסוג סובארו אימפרזה עומד על אי התנועה, ואדם הולך לכיוונו. הרכב פגע באותו אדם שנפל על הכביש, והרכב הפוגע ברח מהמקום. אבו שנב התקשר מיד למשטרה וירד למקום האירוע. כשנשאל איך הוא יודע שמדובר ברכב מסוג סובארו אימפרזה, ענה אבו שנב "אני מכיר רכבים. אני מבין ברכבים", והוסיף כי צבע הרכב כסף-לבן דהוי.

כמו המתלון וכמו עבוד, גם אבו שנב חזר בו מדבריו במשטרה בעת עדותו בבית המשפט, וטען כי יש לו בעיית זיכרון וכי הוא מטופל בכדורים פסיכיאטרים. מדבריו עלה כי הוא מפחד, ועל כן אינו מעוניין להעיד ולמסור פרטים נוספים: "בוא נקצר את הדרך, אני רוצה לדבר, אני לא מוכן להיות עד עם אויבים כאלה. אני רשמתי בעדות, אני לא מוכן שיהיו לי אויבים. אני לא ראיתי את המקרה במאה אחוז ... למה לסבך את הבן-אדם?". בהמשך אמר: "ככה מלמדים אותי שלא לעזור לאף אחד, אם אני צריך להגיע לפה". משכך, הוכרז גם אבו שנב כעד עוין, וגם הודעתו הוגשה כראיה מטעם התביעה, בכפוף לעדות החוקרת רויטל חוטה אשר גבתה ממנו את הודעתו.

7. רונן ברוור, מעסיקו של המערער בחוות הסוסים בתקופה הרלוונטית לכתב האישום (להלן: ברוור), העיד אף הוא מטעם התביעה. בעדותו מסר כי שעות העבודה הרגילות של המערער היו 8:30 עד 16:30, אך ציין כי אין הקפדה על שעות העבודה המדויקות, וכי יתכן כי היו מקרים בודדים בהם המערער יצא לפני השעה 16:30. ביום האירוע שהה ברוור בחו"ל, ועל-כן לא ידע לומר באלו שעות נכח המערער בעבודה באותו יום. בשל שהותו בחו"ל, גם לא נמסרו לעובדים כרטיסי נוכחות לחודש מרץ. ברוור הוסיף בעדותו כי המערער היה מגיע לעבודה ברכב סובארו אפור, וכי לא ראה אותו מגיע ברכב מסוג פורד. ברוור אישר כי המתלון הגיע לחווה מספר פעמים בתקופה שלפני האירוע נשוא כתב האישום לראות סוסים, אך לא זכר כמה פעמים ובאילו מועדים.

8. המדינה הגישה גם מזכר מיום 7.3.2012 שערך מאיר קריחלי, בוחן תנועה שבדק את רכב הסובארו של המערער (להלן: קריחלי). מסקנתו של קריחלי הייתה כי על פי גובה הפגוש הקדמי ותמונות הפציעות, קיימת סבירות למגע בין הרכב לבין הנפגע.

ראיות ההגנה

9. מטעם ההגנה העיד המערער, אשר, כאמור, הכחיש את המיוחס לו וטען כי כלל לא היה בזירת האירוע בזמן הנטען. בהודעותיו במשטרה טען כי ביום האירוע היה בחוות הסוסים מהשעה 7:30 ועד 16:30. לאחר מכן, נסע לביתו בתרשיחא ברכב הפורד שלו, בדרכו הרגילה, דרך צומת כברי ומושב עין יעקב. עוד ציין המערער כי הוא כלל לא מכיר את המתלון.

בעדותו בבית המשפט אישר המערער כי נהג להגיע לעבודה מדי פעם עם הסובארו. המערער עמד על כך שאינו יוצא מעבודתו לפני השעה 16:30, אך בהמשך אישר כי בתקופה בה בנה בית לא היה מגיע לעבודה כלל, או שסיים את עבודתו בשעה 12:00. כשהופנה המערער לכרטיס הנוכחות שלו המתייחס לחודש פברואר, ממנו עולה כי היו מספר ימים בהם יצא בסביבות השעה 12:00, תשובתו הייתה כי ככל הנראה ירד גשם באותם ימים, ואז שוחררו העובדים מוקדם יותר.

10. עוד העידו מטעם ההגנה אמו של המערער, שני העובדים הנוספים בחוות הסוסים ואביהם, ובוחן התנועה דורון פת, אשר הגיש חוות דעת מומחה לאחר שבדק את רכב הסובארו בתחנת המשטרה. העדים תמכו בגרסת המערער, אך כפי שיפורט להלן, בית המשפט לא נתן בהם אמון ודבריהם נדחו.

פסק הדין קמא

11. על בסיס הראיות שהובאו בפניו, קבע בית משפט קמא כי אין חולק שהמתלון נפגע מפגיעת מכונית בצומת הכניסה לכפר יאסיף במועד המצוין בכתב האישום, וכי בעקבות פגיעתו פונה המתלון מהמקום באמצעות אמבולנס. הסוגיות בהן נדרשה הכרעתו של בית המשפט הן האופן בו נפגע המתלון וזהותו של נהג הרכב הפוגע.

12. באשר לאופן בו נפגע המתלון, נקבע כי גרסת המתלון בהודעותיו במשטרה, הייתה, ככלל, עקבית, והיא תואמת את המתואר בכתב האישום. גרסה זו עלתה גם בקנה אחד עם תיאור השתלשלות האירוע בהודעותיהם של עבוד ושל אבו שנב. בית המשפט היה ער לשינויים הקלים בהודעותיהם של המתלון ושל עבוד ביחס לאופן הנסיעה של המשאית ורכב הסובארו (למשל ביחס לשאלה באיזה שלב הצליח הרכב הפוגע לעקוף את המשאית) וביחס למיקום המדויק בו עצרו כלי הרכב, אך קבע כי אי הדיוקים האלו אינם עולים כדי סתירות מהותיות אשר משליכות על מהימנות גרסת המתלון. צוין כי סביר שבאירוע קצר שכזה, כאשר רכב אחר צופר ומשתולל תוך ניסיונות עקיפה מתמידים, ואשר בסופו נפגע המתלון, הוא יתקשה לדייק באופן מוחלט בכל פרט. משכך, התקבלו גרסאותיהם של המתלון, עבוד ואבו שנב לגבי נסיבות השתלשלות האירוע, כפי שנמסרו בהודעותיהם במשטרה. גרסאותיהם המאוחרות אשר נמסרו בעדויותיהם בבית המשפט נדחו, בשל סתירות מהותיות ובלתי מוסברות בין לבין הגרסאות המוקדמות שמסרו, ובין גרסאותיהם המאוחרות לבין עצמן.

בית המשפט ציין כי לצורך הרשעה על בסיס אמרת חוץ של עד במסגרת סעיף 10א לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971, נדרשת תוספת ראייתית מסוג "דבר לחיזוק". על כן הובהר כי הודעת כל אחד מהעדים משמשת חיזוק להודעת רעהו, וכי קיימים גם חיזוקים נוספים להודעות בחומר הראיות.

13. הסוגיה השנייה אליה נדרש בית משפט קמא, היא סוגיית זהותו של הנהג הפוגע. גם בהקשר זה דחה בית המשפט את גרסתו המאוחרת של המתלון והעדיף את גרסתו העקבית שנמסרה בהודעותיו במשטרה, בה זיהה את המערער בביטחון ובוודאות כמי שנהג בסובארו ופגע בו.

הובהר כי מעבר לזיהוי פניו של המערער, המתלון אף סיפק פרט מהותי לאימות זהותו, כשציין את מקום עבודתו של המערער כגנן בחוות הסוסים במושב בן-עמי. המתלון, עבוד ואבו שנב הוסיפו בהודעותיהם כי הרכב הפוגע היה מסוג סובארו אימפרזה בצבע כסף. משנמצא כי המערער, אשר את פניו זיהה המתלון במסדר זיהוי של תמונות, אכן עובד כגנן בחוות הסוסים בבן-עמי, וכי לעיתים הוא מגיע לעבודתו בסובארו אימפרזה כסופה בה הוא נוהג, קבע בית משפט קמא כי אין מדובר בצירוף מקרים, וכי המערער הוא הנהג הפוגע. בהקשר זה, ובנוגע לאפשרות שמקורם של פרטי המערער במידע שנמסר למערער או לעבוד על-ידי אחרים, ציין בית המשפט:

"הדעת נותנת כי אילו ביקש המתלון למסור מידע מסולף אודות נהג הרכב, אשר נמסר לו מאחרים, הרי היה יודע גם לומר כי אינו תושב אבו סנאן וככל הנראה היה אף יודע לנקוב בשמו ... המתלון היה עקבי באשר לזיהוי של הנאשם, עמד על כך במספר הזדמנויות באופן וודאי ואף הטיח זאת בפניו במהלך העימות ביניהם. עדותו בפני,

בגדרה נסוג מאותו זיהוי, לא שכנעה אותי ועשתה עלי רושם מגמתי שנועדה להרחיק את הנאשם מהאירוע בו עסקינן" (פסקה 76 לפסק הדין קמא).

14. גם גרסתו של המערער, לפיה יצא מעבודתו רק לאחר שעת האירוע, וכי לא נהג בסובארו באותו יום, נדחתה, ונקבע כי אין לתת בה אמון. בית המשפט דחה גם את גרסת עדי ההגנה, אמו של המערער ושני העובדים הנוספים בחוות הסוסים, אשר הציגו גרסה מגמתית, מתפתלת, שלא התיישבה עם יתר הראיות.

15. נוכח כל האמור לעיל, נקבע כי יסודות העבירה של גרימת חבלה בכוונה מחמירה התקיימו בענייננו, שכן למתלון נגרמו פציעות של ממש כתוצאה מפגיעת רכבו של המערער. באשר ליסוד הנפשי, נקבע כי המערער פתח בנסיעה מכוונת לעבר המתלון, וכי הוא לא עצר גם כשהמתלון נתלה על מכסה המנוע של הרכב, הפיל את המתלון מהרכב ודרס אותו תוך כדי מנוסה מהמקום. המערער, אשר ניסה להרחיק עצמו כליל מן האירוע, לא סיפק גרסה אשר יכולה הייתה לעורר ספק סביר בדבר כוונתו לחבול במתלון חבלה חמורה, ועל כן חזקה כי היה מודע למשמעות מעשיו ולתוצאה שתיגרם מהם באופן טבעי. משכך, הרשיע בית משפט קמא את המערער בעבירה של חבלה בכוונה מחמירה לפי סעיף 329(א)(1) לחוק העונשין.

16. בגזר הדין צוין כי המערער לא היסס לעשות שימוש ברכבו ככלי נשק לצורך פגיעה במתלון, בלב כביש הומה, וכי רק יד הגורל הביאה לכך שהאירוע הסתיים ללא תוצאות חמורות יותר או בלתי הפיכות, ומבלי שנגרמו אבדות בנפש. במסגרת השיקולים לקולא הביא בית המשפט בחשבון את גילו הצעיר של המערער בעת ביצוע העבירה, העדר עבר פלילי (מלבד עבירת תכנון ובניה), והתקופה הארוכה בה שהה בתנאי מעצר או בתנאים מגבילים במהלך ניהול ההליכים נגדו. מנגד, צוין כי המערער הפר את תנאי שחרורו המגבילים, וכי הוא לא לקח אחריות על ביצוע העבירות. על יסוד שיקולים אלה, גזר בית משפט קמא על המערער 36 חודשי מאסר בפועל; 18 חודשי מאסר על תנאי למשך שלוש שנים בלב יעבור את העבירה בה הורשע או כל עבירת אלימות אחרת מסוג פשע; ופסילת רישיון לתקופה של חמש שנים מיום שחרורו ממאסר.

על הכרעת הדין ועל גזר הדין הוגש הערעור דנא.

הערעור

17. המערער, חוזר בערעורו על עיקרי הטענות אותן טען בבית משפט קמא, אשר ברובן מופנות כלפי הממצאים העובדתיים שנקבעו. בין היתר, חזר המערער על טענת האליבי, לפיה בשעה בה התרחש האירוע נשוא כתב האישום, הוא היה בחוות הסוסים בבן-עמי, מקום עבודתו, וכי כבכל יום אחר הוא סיים את עבודתו בשעה 16:30, ורק אז יצא לביתו. עוד נטען כי המקום בו התרחש האירוע אינו נמצא במסלול נסיעתו הקבוע לביתו, וכי גם עובדה זו מחזקת את גרסתו לפיה לא הוא הנהג שפגע במתלון.

באשר לזיהוי על-ידי המתלון, טען המערער כי יש לתת משקל לכך שהמתלון חזר בו מזיהוי זה בעדותו בבית

המשפט, וכי הזיהוי הראשוני היה לכתחילה בעייתי בשל "החקירה הפרטית" שביצע עבוד לבירור שמו ומספר מכוניתו של הנהג הפוגע. עוד נטען, כי כשהמתלון מסר לחוקרי המשטרה פרטים אודות הנהג הפוגע, הוסיף כי מדובר בבחור מאבו-סנאן, מקום מגוריו של המתלון עצמו, אלא שהמערער גר בתרשיחא, וגם בכך יש לפגום באיכות ובאמינות הזיהוי.

המערער הצביע על פרטים נוספים המטילים ספק בזיהוי של המתלון. כך למשל, בהודעתו של עבוד הוא מסר כי על החלון האחורי של הרכב הפוגע הייתה מדבקה עם הכיתוב "אללה" בערבית, בעוד שלא נמצאה מדבקה כזו על רכבו של המערער. כמו כן, נטען כי גרסאותיהם השונות של עבוד ושל המתלון ביחס למיקום המשאית והסובארו במהלך האירוע, והעובדה שהמתלון לא הזכיר בהודעותיו במשטרה אדם נוסף שנסע בסובארו מלבד הנהג, משליכות אף הן על מהימנות גרסאותיהם. המערער טען עוד נגד המזכר שערך בוחן התנועה מטעם המדינה, והוסיף כי בית משפט קמא היה צריך לייחס משקל רב יותר לחוות הדעת של בוחן התנועה מטעם ההגנה.

לבסוף, נטען כי לא הוכח קיומו של היסוד הנפשי הדרוש לשם הוכחת העבירה של גרימת חבלה בכוונה מחמירה. לטענת המערער, מטרתו של נהג הרכב, על-פי המתואר בכתב האישום, הייתה לברוח ממקום האירוע ומהמתלון, אשר ירד מהמשאית על מנת "לסגור עמו חשבון".

בערעורו על גזר-הדין טען המערער כי יש להקל בעונשו בשל נסיבות חייו הקשות, העובדה שניהל את משפטו באופן ענייני, היעדר עבר פלילי של עבירות אלימות, והעובדה שהמתלון חזר בו מזיהוי המערער כנהג הפוגע. כן צוין כי מתקופת המאסר לא קוזזו ימי המעצר מיום 22.10.2014 עד ליום 24.10.2014.

18. המדינה סמכה ידיה על פסק דינו של בית משפט קמא, וביקשה לדחות את הערעור העוסק בעיקר בממצאי מהימנות ועובדה, בהם אין ערכאת הערעור נוטה להתערב למעט בנסיבות חריגות שאינן מתקיימות בענייננו. לעניין גזר הדין, הוסיפה באת-כוח המדינה כי מאז הכרעת הדין במקרה דנא, המערער הורשע בשלוש עבירות נוספות שבוצעו לפני הכרעת הדין.

דין

19. הראיה המרכזית שהובילה להרשעתו של המערער היא זיהוי על-ידי המתלון בהודעותיו הרבות במשטרה, במסדר הזיהוי ובעימות שנערך בין השניים. המערער, כאמור, טוען כי אין לתת משקל לזיהוי האמור בשל ליקויים המטילים ספק במהימנותו. אבחן טענות אלה להלן, ולאחר מכן אפנה לדון ביתר טענותיו של המערער כלפי פסק הדין קמא.

הזיהוי

20. רבות כבר נכתב על הבעיות הכרוכות בהרשעה המבוססת על זיהוי חזותי של נאשם על-ידי עד יחיד. זיהוי כאמור

נשען על עיבוד נתונים הנעשה, בדרך כלל, בשעת מתח, במהירות רבה, ובתנאים אשר עלולים להוביל לבלבול ולזיהוי מוטעה, על-אף שפעמים רבות, המזהה בטוח באמת ובתמים כי האדם אותו הוא מזהה כמבצע העבירה הוא אכן האדם שפשע (ראו: ע"פ 648/77 קריב נ' מדינת ישראל, פ"ד לב(2) 758, 729 (1978)). אלא שמחקרים מראים כי זיהויים אלה, גם כשהם נעשים בביטחון מוחלט וברמת וודאות גבוהה, עלולים להיות מוטעים כתוצאה מתעתועי הזיכרון וממגבלות היכולת האנושית לתפוס את פניו של הפושע בעת ביצוע העבירה, לשמרו בזיכרוננו באופן מהימן ולשחזרו בשלב מאוחר יותר (דורון מנשה ורביע עאסי "טעות בזיהוי חזותי של חשודים: הזמנה למחקר ורפורמה" משפטים לה 205 (תשס"ה)).

ואולם, על אף הכשלים המתוארים, ותוך מודעות לקיומם, נראה כי אין מקום לוותר כליל על ראיית הזיהוי החזותי, ולהכריז על אי-קבילותה. זיהוי של עובר העבירה על-ידי קורבנו או על-ידי עד מזדמן הוא אחד מהכלים הראייתיים הנפוצים והוותיקים ביותר בהליך הפלילי, ופעמים רבות הוא הכרחי להוכחת אשמתו של הנאשם.

21. כדי להתגבר על כשליו האפשריים של הזיהוי החזותי, מחד גיסא, אך גם לא לוותר על תרומתו הראייתית מאידך גיסא, קבעה ההלכה הפסוקה כי הרשעה על-פי זיהוי חזותי כראייה יחידה, צריכה להתבצע בזהירות המירבית (ע"פ 3578/11 סטרוק נ' מדינת ישראל (13.8.2012) בפסקה 84 וההפניות שם). כמו כן, נקבע מבחן כפול להערכת משקלו ומהימנותו של הזיהוי: בשלב ראשון יש לבחון את אמינותו הכללית של העד המזהה, ובשלב שני יש לבחון את מהימנות הזיהוי עצמו. מהימנות הזיהוי עצמו תיבחן בשני רבדים - ברובד הראשון נבחנת יכולתו של העד להטביע בזיכרוננו רשמים חזותיים, ובפרט את חזותו של מבצע העבירה, וברובד השני, נבחנת יכולתו של העד לשחזר את חזותו של מבצע העבירה ולזהותו בפועל (ע"פ 9040/05 אוחיון נ' מדינת ישראל (7.12.2006) בפסקה 16; ע"פ 8902/11 חיזה נ' מדינת ישראל (15.11.2012) בפסקה 48; ע"פ 4524/11 פלוני נ' מדינת ישראל (17.6.2013) בפסקה 9).

מבחן כפול זה מאפשר לתת משקל לכל זיהוי בהתאם למהימנות המזהה ול"איכות" הזיהוי הנדון, תוך הבאה בחשבון של כלל הנסיבות אשר עלולות היו להביא לזיהוי שגוי, במזיד או בתום-לב.

22. בענייננו, כאמור, בית משפט קמא נתן אמון בדבריו של המתלונן במשטרה, וקבע כי גרסתו ביחס למהלך הכללי של האירוע נשוא כתב האישום מהימנה. מעין בהודעותיו של המתלונן במשטרה, אכן עולה כי גרסתו מפורטת ועקבית. כמו כן, על-פי גרסאותיהם של המתלונן ושל המערער, לא קיימת ביניהם היכרות ממשית מוקדמת (במובחן מ"היכרות בפנים"), ושניהם ציינו כי אין סיבה לכך שהמתלונן יעליל על המערער. נראה כי ככלל, במהלך החקירה אשר התבצעה סמוך מאד לאחר האירוע, המתלונן סיפק גרסה מהימנה ועקבית, בתום-לב וללא מניעים זרים, תוך שיתוף פעולה מלא עם צוות החקירה. גרסתו נמצאה תואמת ראיות נוספות, ומשכך אמינותו הכללית של המתלונן, אשר נבחנת בשלבהראשון, נמצאה גבוהה.

23. בשלבהשני, כאמור, יש לבחון את אמינות הזיהוי עצמו בשני רבדים. ברובדהראשון יש לבחון את יכולתו של המתלונן, בנסיבות המקרה, להטביע את חזותו של המערער בזיכרוננו. בהודעתו השנייה מיום 4.3.2012 הבהיר המתלונן כי הוא ראה את המערער וזיהה אותו כשהלך לכיוון הרכב בו ישב: "ראיתי אותו שהלכתי לכיוון שלו ישר זיהיתי שזה בחור שאני מכיר בפנים" (שורות 106-107). כמו כן, כזכור, לאחר שהמתלונן הועף באוויר על-ידי הסובארו, הוא נחת על

מכסה המנוע של הרכב ואחז בו. ניתן להניח שבשלב זה, ועד לרגע שהופל לארץ, הייתה למתלונן הזדמנות להישיר מבט אל תוך הרכב ולראות פעם נוספת את היושבים בו, ובפרט את הנהג הפוגע. מכל מקום, על אף הזמן הקצר בו יכול היה המתלונן להתבונן בפני הנהג הפוגע, התנאים הפיזיים אפשרו זיהוי באיכות גבוהה. המרחק בין השניים היה קצר לכתחילה, והלך והתקצר עד שכל שהפריד ביניהם הייתה רק השמשה הקדמית של הרכב. כמו כן, בשעת האירוע עוד היה אור יום, והזיהוי לא נעשה בחשכה (הקריאה התקבלה במוקד המשטרה כבר בשעה 16:07). נראה, אם כן, כי בנסיבות אלה למתלונן הייתה הזדמנות טובה לראות את המערער ולזהותו כאדם שאת פניו הוא מכיר מביקוריו בחוות הסוסים.

24. ברובד השני, יש לבחון את יכולתו של המתלונן לשחזר את חזותו של מבצע העבירה ולבצע את הזיהוי בפועל. בענייננו, המתלונן מסר את הודעתו הראשונה בה זיהה את המערער כנהג הפוגע כשעה וחצי בלבד לאחר האירוע. מהרגע הראשון טען המתלונן כי הנהג הפוגע עובד בחוות הסוסים בבן-עמי, ומסר תיאור פיזי של המערער. בשאר הודעותיו שנגבו בימים שלאחר האירוע, וכן במסדר זיהוי תמונות ובמסגרת עימות עם המערער, נשאר המתלונן עקבי בעמדתו ובזיהוי המערער כנהג הפוגע. המתלונן חזר כמה פעמים על הביטוי "מאתיים אחוז" כשהתייחס לרמת הוודאות שהוא חש ביחס לזיהוי האמור.

מהאמור לעיל עולה כי בענייננו אין חשש שהמתלונן היה נתון ללחצים אשר הקשו עליו לבצע את השחזור של הזיהוי הראשוני כראוי. כמו כן, המערער בעצמו הודה כי הוא אינו מוצא סיבה לכך שהמתלונן יעליל עליו. משכך, נראה כי הזיהוי האמור נעשה בתום לב מצד המתלונן, שאם לא כן, וודאי היה מוסר גם את שמו של המערער, את מקום מגוריו הנכון (מעלות תרשיחא) ופרטים נוספים אודותיו. לא כך קרה בענייננו. משכך, נראה כי החשש היחידי האפשרי ביחס לזיהוי האמור הוא כי המתלונן התבלבל, וחשב שהנהג הפוגע הוא המערער, אותו הכיר מביקוריו בחוות הסוסים, כשלמעשה הנהג היה אדם אחר, דומה אולי למערער.

25. חשש זה התפוגג במהרה משנמצא כי המערער נוהג באופן קבוע ברכב מאותו סוג ובאותו צבע של הרכב הפוגע – סובארו אימפרזה בצבע כסוף. סביר להניח כי המתלונן, אשר הכיר את המערער מביקוריו הספורים בחוות הסוסים, לא ידע באיזה סוג רכב המערער נוהג. מכל מקום, עבוד ואבו שנב אשר זיהו גם הם את הרכב הפוגע כסובארו אימפרזה כסופה כלל לא הכירו ולא זיהו את המערער, וודאי שלא ידעו באיזה רכב הוא נוהג לנסוע. משנמצא כי האדם אותו זיהה המתלונן בוודאות מוחלטת כנהג הפוגע, מחזיק ברכב זה לרכב הפוגע, קשה עד בלתי אפשרי להניח שמדובר בצירוף מקרים.

סיכומם של דברים – לאחר העמדת הזיהוי האמור בבחינת המהימנות הכפולה, אני מוצא כי זיהוי המערער על-ידי המתלונן נעשה בתנאים פיזיים אשר אפשרו לו להביט בפני הנהג הפוגע, ולזהותו כאדם אותו הוא מכיר ממקום עבודתו. חיזוק משמעותי לזיהוי זה נמצא בכך שרכבו של המערער, אותו זיהה המתלונן, זהה לרכב הפוגע. בנסיבות אלה, אני מציע לקבל את קביעתו של בית משפט קמא, לפיה זיהוי של המערער כנהג הפוגע אמין, ומהווה ראיה מרכזית בהרשעתו של המערער.

המערער, כאמור, העלה שורה של טיעונים הפוגעים, לדבריו, באמינות הזיהוי ובהוכחת מעורבותו באירוע.

אתיחס לעיקרי טיעוניו להלן.

שעת האירוע וטענת האליבי

26. טענת המערער היא כי בשעה 16:30, בה לפי כתב האישום התרחש האירוע, הוא רק יצא מעבודתו, כפי שנהג לעשות בכל יום אחר. המערער הדגיש כי על-פי הראיות האירוע התרחש למעשה קודם לכן, סמוך יותר לשעה 16:00, וכי אז עוד היה בחוות הסוסים, מקום עבודתו.

בית משפט קמא קבע כי הפגיעה במתלון אכן התרחשה מוקדם יותר מהשעה המצוינת בכתב האישום (על-פי דו"ח המשל"ט הקריאה במוקד המשטרה התקבלה בשעה 16:07). יחד עם זאת, איני מוצא כי קביעה זו מסייעת למערער. אמנם, מרישומי הנוכחות של חודש פברואר עולה כי בדרך כלל שעת היציאה של המערער מעבודתו הייתה לאחר השעה 16:30, אך היו גם יומיים במהלך אותו חודש בהם יצא המערער מעבודתו בשעה מוקדמת יותר (ביום שישי 17.2.2012, שבועיים בדיוק לפני האירוע נשוא כתב האישום, בשעה 12:16; וביום שלישי 28.2.2012, רק ארבעה ימים לפני האירוע, בשעה 12:06). עוד יצוין כי על פי רישומי הנוכחות, המערער החסיר שבוע עבודה שלם במהלך חודש פברואר (בין יום 19.2.2012 ליום 24.2.2012), לדבריו משום שבאותם ימים נדרש למנוע את הריסת ביתו.

נתונים אלו מוכיחים כי היו ימים בהם יצא המערער בשעות הצהריים המוקדמות מעבודתו, או שלא היה כלל בעבודה, ועל-כן קשה לקבל את טענת האליבי שלו הנשענת בעיקר על גרסתו ביחס לשעות העבודה הקבועות שלו. משהוכח כי קביעות זו אינה קבועה, וכי בשבועיים שקדמו לאירוע הנדון עזב המערער את עבודתו מוקדם פעמיים, לא ניתן לקבל את טענתו לפיה באותו יום נשאר בעבודתו עד השעה 16:30 כבכל יום אחר.

יצוין כי עדויותיהם של אמו של המערער ושל העובדים הנוספים בחוות הסוסים, אחמד דבס ומוסטפא דבס, אשר תמכו בטענת המערער לפיה הוא שהה בחווה ביום האירוע ויצא ממנה רק בשעה 16:30, נדחו על-ידי בית משפט קמא ונמצאו לא מהימנות, ולא מצאתי טעם להתערב בקביעה זו.

זיהוי הנהג הפוגע כמי שמתגורר באבו-סנאן

27. טענה נוספת שטען המערער היא כי לא ניתן משקל מספיק לכך שבהודעתו במשטרה זיהה המתלון את הנהג הפוגע כתושב אבו-סנאן. המתלון טען בהודעתו הראשונה במשטרה כי "זה בחור מאבו סנאן אני מכיר אותו בפנים ... אני גר בכפר אבו סנאן ומכיר אותו כבן הכפר בפנים אבל אין לי קשר איתו" (הודעה מיום 2.3.2012, עמ' 1 שורה 28, ועמ' 2 שורות 13-14). לטענת המערער, אשר כפי שהתברר הוא תושב מעלות תרשיחא, בלבול זה נבע מזיהוי שגוי של המתלון. לדבריו, המתלון טעה כשחשב בתחילה שהנהג הפוגע הוא המערער, ולמעשה היה מדובר באדם אחר, הדומה לו.

לטעמי אין ממש בטענה זו. המתלון עומת עם טעות זו בעדותו בבית המשפט, וטען גם הוא, כמו המערער, כי הוא כנראה התבלבל בין המערער לבין בחור אותו הכיר מאבו-סנאן. אלא שעדות זו בגדרה שינה המתלון את גרסתו לחלוטין נמצאה בלתי-מהימנה על-ידי בית משפט קמא, ואין לקבל אותה.

המתלון הבהיר כמה פעמים כי הוא מכיר את המערער מאבו-סנאן משום שראה אותו בכפר כמה פעמים. ואכן, כפי שהתברר בהודעת המערער במשטרה מיום 4.3.2012, יש לו משפחה באבו-סנאן. כלומר, יש למערער "זיקה" לשוב אבו-סנאן. מכאן שאין לשלול את האפשרות שהמתלון ראה את המערער באבו-סנאן כשה ביקר את משפחתו, וטעה לחשוב שהוא בן הכפר. מכל מקום, יש בכך משום הסבר לאפשרות שהשניים נתקלו זה בזה בעבר. המתלון הבהיר כי הוא אינו מכיר את הנהג הפוגע בשמו, וכי הוא מזהה אותו על-פי פניו בלבד. משכך, נראה כי קיים מקור אפשרי לטעות זו של המתלון, שנבעה מנוכחותו של המערער באבו-סנאן כשביקר אצל משפחתו, ואין בה כדי לפגוע במהימנות הזיהוי.

זיהוי הרכב הפוגע

28. לדברי המערער, ביום האירוע הוא נהג ברכב הפורד אשר ברשותו, ולא בסובארו של אביו. עוד נטען, כי עבוד, אשר זיהה את הרכב הפוגע כרכב מסוג סובארו, טען כי על השמשה האחורית של הרכב הייתה מדבקה לבנה עליה היה כתוב בערבית "אללה". המערער הדגיש כי על רכב הסובארו של אביו, שנתפס על-ידי המשטרה, לא הייתה מדבקה כאמור.

בהקשר זה קבע בית משפט קמא כי היעדר המדבקה על הסובארו שנתפסה אינה פרט מהותי אשר סותר את גרסת העדים. בית המשפט ציין כי ייתכן שבסערת האירוע, שארך שניות אחדות, קלט העד פרט שגוי או סבר בטעות כי ראה מדבקה על שמשת הרכב. עוד צוין כי לא מן הנמנע כי המדבקה הוסרה בפרק הזמן שחלף מאז האירוע ועד לתפיסת הרכב על-ידי המשטרה יום למחרת, ביום 3.3.2012.

כשלעצמי אינני סבור שעבוד סבר "בטעות" שראה את המדבקה המתוארת בלהט האירועים. בדבריו מסר עבוד תיאור מפורט של המדבקה ומיקומה (על השמשה האחורית מצד ימין), ולא ניכר מדבריו כי הוא אינו בטוח בתיאורו. יחד עם זאת, ייתכן בהחלט שלאחר מעורבותו באירוע חזר המערער לביתו והסיר מרכבו סממנים מזוהים מהרכב, ובכלל זה את המדבקה, כדי למנוע את זיהוי כנהג הפוגע. כידוע, הסרת מדבקה אינה דורשת מאמצים או אמצעים מיוחדים, והמערער יכול היה להסירה בקלות. משכך, ונוכח מכלול הראיות האחרות המובילות לזיהוי של המערער כנהג הפוגע זיהוי רכבו כרכב הפוגע, איני מוצא בחוסר התאמה זה משום פגיעה במהימנות הזיהוי.

טענות נוספות בערעור

29. המערער הוסיף וטען טענות שונות הנוגעות לקביעותיו העובדתיות של בית משפט קמא, ובכלל זה טען כי

המתלון מסר מספר גרסאות שונות באשר להתרחשות שהובילה לפגיעה בו; כי בית משפט קמא טעה כשהכריז על עדי התביעה כעדים עוינים; כי לא היה מקום לתת משקל למזכר שכתב בוחן התנועה של המשטרה; וכי חוות דעתו של בוחן התנועה מטעם ההגנה הייתה צריכה לקבל משקל רב יותר. עוד טען המערער למחדלי חקירה של המשטרה בכך שלא עשתה מאמצים לאתר את האדם שמסר לעבוד פרטים אודות המערער סמוך לאחר האירוע, ובכך שלא ניסתה לאתר את האדם הנוסף שהיה עם הנהג הפוגע ברכב וברח, כעולה מהודעתו של עבוד במשטרה.

טענות אלה כולן נדונו באופן מפורט בבית משפט קמא, ונדחו בעיקרן בנימוקים משכנעים. גם מקום בו נמצא כי יש ממש בטענות המערער (למשל, לגבי הפגמים שנפלו בבדיקת הרכב על-ידי בוחן התנועה מטעם המשטרה) נמצא כי אין בהן כדי לפגום בהוכחת זהותו של המערער כנהג הפוגע, שכן לתוצאות הבדיקה לא ניתן משקל לצורך ההרשעה. המערער אינו מעלה טענות חדשות בערעורו, ואינו מצביע על טעות משפטית או אחרת שנפלה בפסק הדין קמא, ומשכך לא ראיתי להתערב בקביעות אלה, או לחזור על הנימוקים הסדורים שהובילו לדחיית טענותיו.

עם זאת, מצאתי לנכון להעיר כי חזרתם של עדי התביעה מהגרסאות שמסרו בהודעותיהם במשטרה, אינה עומדת לזכותו של המערער כפי שהוא טוען. שינוי גרסאותיהם של שלושת עדי התביעה המרכזיים, המתלון, עבוד ואבו שנב, באופן חד כל-כך וללא הסבר מניח את הדעת, לאחר שבמשטרה מסרו הודעות עקביות, בוודאות גבוהה ובפירוט רב, אומר דרשני. גם דבריו של אבו שנב במהלך עדותו בבית משפט קמא, בהם נרמז כי הוא חושש מ"אויבים" ולא מעוניין להעיד בשל כך, מטרידים ומעוררים אי-נוחות באשר לסיבה שהובילה לשינוי גרסאותיהם של שאר עדי התביעה (והשוו: תפ"ח (ת"א) 1226/04 מדינת ישראל נ' שורפי (14.9.2008) בפסקה 57)). משכך, איני מקבל את עמדת המערער לפיה השינוי האמור בעמדתו של המתלון צריך לעמוד לזכותו.

היסוד הנפשי

30. טענתו האחרונה של המערער נוגעת להוכחת היסוד הנפשי של העבירה המיוחסת לו. לדבריו, התביעה לא הוכיחה כי הוא התכוון לגרום חבלה חמורה למתלון, ולמעשה מטרתו של נהג הרכב הייתה לברוח ממקום האירוע מפני המתלון שירד מהמשאית לכיוונו. נטען כי לכל היותר היה ניתן לייחס למערער עבירה של פגיעה לפי סעיף 334 לחוק העונשין.

מובן שטענה זו, שנטענה לראשונה בערעור, לא יכולה להתקבל. השתלשלות האירועים כפי שנקבעה בבית משפט קמא מלמדת כי המערער עצר את רכבו לצד המשאית מבלי שהיה חייב לעשות כן, וחיכה בצד הדרך זמן מה עד שהמתלון ירד מהמשאית, חצה את הכביש, והגיע אל הסובארו. כל אותו הזמן יכול היה המערער להבין כי פניו של המתלון אליו, ולו רצה לברוח ממנו, יכול היה לעשות זאת לפני שהגיע המתלון לקרבת הסובארו. משהגיע המתלון לרכבו של המערער, פתח המערער בנסיעה מכוונת לעברו, ולא עצר גם כשהמתלון נתלה על מכסה המנוע של הרכב. מיד לאחר מכן, המערער הפיל את המתלון ודרס אותו תוך כדי מנוסה מהמקום. טענתו של המערער לפיה ביקש לברוח מאימת המתלון אינה מתיישבת עם מהלך האירועים, ודינה להידחות. המערער יכול היה להמשיך לנסוע ולמנוע עימות עם המתלון, אם אכן חשש מעימות כזה, בכל שלב עד הרגע בו הגיע המתלון לסובארו. משלא עשה כן, ונוכח תיאור אופן הפגיעה במתלון, ברור כי כוונתו הייתה לפגוע בו ולגרום לו חבלה חמורה באמצעות הרכב.

יוער כי אמנם הנזק הפוטנציאלי מהפגיעה במתלונן היה יכול להיות חמור הרבה יותר מפציעותיו בפועל, אך אין בכך כדי להפחית מחומרת מעשיו המכוונים של המערער אשר נכנסים להגדרת סעיף 329(א)(1) לחוק העונשין.

31. על יסוד כל האמור לעיל אציע לדחות את הערעור על הכרעת הדין, ולהותיר את הרשעת המערער על כנה.

הערעור על גזר הדין

32. בערעורו על גזר הדין טוען המערער כי יש להקל בעונש שהושת עליו. לדבריו, לא ניתן מספיק משקל לעברו הנקי (מלבד הרשעה בעבירה אחת של תכנון ובנייה), לנסיבות חייו הקשות, לכך שהמתלונן חזר בו מהודעותיו במשטרה, ולניהול ההליך המשפטי מצדו באופן ענייני ויעיל. המערער הוסיף כי בית משפט קמא טעה בקביעת מתחם הענישה בין שנתיים לחמש שנות מאסר בפועל, וכי היה ראוי להעמידו בין חודשים ספורים לבין שנת מאסר בפועל לכל היותר. לחלופין נטען, כי בנסיבות המקרה היה מקום לקבוע את העונש קרוב יותר לרף הנמוך של מתחם הענישה. עוד נטען כי מתקופת המאסר לא קוזזו ימי המעצר מיום 22.10.2012 עד ליום 24.10.2012, על אף שהמדינה לא התנגדה לכך.

33. אומר מיד כי איני מקבל את טענותיו של המערער גם לעניין גזר הדין. הפסיקה אליה הפנה המערער בטענותיו, אשר לדבריו מוכיחה כי מתחם הענישה שנקבע בעניינו היה גבוה מהמתחם המקובל במקרים דומים, מובחנת מעניינו. כך למשל, השימוש ברכב ככלי נשק המכוון נגד הולך רגל כמו המתלונן עלול לגרום נזק חמור באופן משמעותי מאשר השלכת אבנים כפי שאירע בע"פ 10423/07 מדינת ישראל נ' סיטרין (11.6.2008). כמו כן, יש להבחין בין מקרים כבעניינו בהם המערער התכוון לפגוע במתלונן באופן מודע ומפוכח, לבין מקרים בהם גרימת החבלה החמורה הייתה כשהפוגע היה במצב מעורפל מבחינה תודעתית, ומתוך חשש לחייו שלו (ע"פ 5242/04 מדינת ישראל נ' עבדאללה (16.5.2005)).

עבירת האלימות בה הורשע המערער ונסיבות ביצועה יכלו להביא לפגיעה חמורה ביותר. כמו כן, השימוש ברכב על-מנת לפגוע במתלונן, והפקרתו לאחר מכן כשהוא מוטל שכוב ופצוע על הארץ, מעידים על זלזול בחיי אדם ועל מסוכנות גבוהה (ע"פ 615/12 שושן נ' מדינת ישראל (14.2.2013); ע"פ 960/09 אבני נ' מדינת ישראל (29.7.2010)).

מעבר לאמור לעיל נשוב ונזכיר כי ערכאת הערעור לא תיטה להתערב בגזר דינה של הערכאה הדיונית, אלא במקרים חריגים בהם נפלה טעות מהותית הבולטת על פניה, או שעה שהעונש שנגזר חורג באופן קיצוני מרמת הענישה המקובלת בנסיבות דומות. ניכר כי בית משפט קמא איזן בין השיקולים המתחרים והביא בחשבון את מכלול נסיבותיו האישיות של המערער כשקבע את מתחם הענישה וכשגזר את עונשו בתוך המתחם שנקבע (השוו לדוגמא: ע"פ 3090/11 ענתבאוי נ' מדינת ישראל (18.10.2012)), ועל כן איני סבור כי יש להתערב בקביעתו גם בעניין זה.

34. עם זאת, נוכח הסכמת המדינה, יש להורות על ניכוי ימי מעצרו של המערער (מיום 22.10.2012 עד ליום

24.10.2012 מתקופת מאסרו.

35. נוכח כל האמור לעיל, אציע לחבריי לדחות את הערעור על שני חלקיו, בכפוף לאמור בפסקה 34.

ש ו פ ט

השופטת ד' ברק-ארז:

אני מסכימה.

ש ו פ ט

המשנה לנשיאה א' רובינשטיין:

א. מסכים אני לחוות דעתו של חברי השופט זילברטל.

ב. המחלוקת בתיק זה היא בשאלת זיהוי המערער כמי שחבל במתלונן.

ג. הערעור הוגש כנראה בהנחת יסוד, כי בית משפט זה, כמנהג של תמים, יקבל כי הגרסה המפלילה והמזהה את המערער, שהמתלונן אליאס עזאר חזר עליה פעם אחר פעם הן בסמוך מאוד לאחר האירוע והן בימים הבאים, לרבות בעימות עם המערער, תאווין - כיון שהמתלונן "ברח" הימנה בבית המשפט; וכך גם אחיו, העד עבוד עזאם, שחזר בו מעדותו המסייעת בקשר לזיהוי המכונת הפוגעת, והוא הדין לעד אבו שנב, הכל כאמור בחוות דעת חברי.

ד. בנדון דידן אין עסקינן בזיהוי על-ידי עד אחד אלא על-ידי שלושה, אחד לגבי המערער ושניים לגבי המכונת הפוגעת. אין ענייננו באישון לילה ובאירוע המוני, אלא באירוע ממוקד בשעת אחר הצהריים - אמנם במועד חורף מאוחר, אך בשעה שעודנה אור - ובזיהוי על אתר.

ה. תורת הזיהוי שחברי כידו הטובה עמד על עיקריה אמנם אינה תורה פשוטה, וברי כי ישנן נסיבות הן בזיהוי החזותי ה"ישיר" והן במסדרי זיהוי חיים ובמסדרי תמונות, שבהן יהא ספק, והספק עצמו תורה הוא ולימוד היא צריכה; ראו ד"ר י' ואק, מעבר לספק סביר - גמישותההוכחה בדין הפלילי (תשע"ג-2013). על כן מצווים בתי המשפט על דקדוק ועל תשומת לב לכשלים האפשריים, ובודאי יתכנו כאלה אם כחלופי זמן בין העבירה לזיהוי, או בביצוע העבירה בתנאי חשכה, או בקהל רב ובתנאי לחץ, שאז יש קושי בזיהוי. החיים פשוטים יותר כאשר הזיהוי הוא על אתר ותוך מתן סימנים, כפי שאירע בענייננו. חברי הזכיר את שני הרבדים המשמשים לענין מהימנות הזיהוי - יכולת העד להתרשם ולחרות בזיכרון ויכולתו לשחזר ולזהות הלכה למעשה. ברי כי ככל שהזיהוי קרוב לאירוע הפלילי וככל שתנאי האירוע היו נוחים יותר לזיהוי - כן יגבר האמון בו.

ו. ידועה אמרת הרמב"ם "ולזכות אלף חוטאים יותר טוב ונכסף מהרוג זכאי אחד יום אחד" (ספר המצוות, לא תעשה, מצוה ר"ץ; ראו ע"פ 2884/12 חביבה נ' מדינת ישראל (2014). ברוח דומה קבע המשפט האנגלי מפי המלומד Blackstone ב-1770: "Better that ten guilty persons escape, than that one innocent suffer". דבר זה נתקבל כמוסכמה לאורך מאות שנים; יוצא כנגדה Daniel Epps, "The Consequences of Error in Criminal Justice" 128(4) Harvard Law Review 1067 (Feb. 2015).

לשיטתו של מלומד זה, המוסכמה האמורה שיסודותיה במקרא (אברהם בענין סדום, האומר לקדוש ברוך הוא "האף תספה צדיק עם רשע" (בראשית י"ח, כ"ג, וכן ראו הרמב"ם כאמור) נטבעה בתקופה שהעונש האופייני היה הוצאה להורג, מה שאין כן כיום. לשיטתו יש טעמים טובים, לרבות מבחינת החפים מפשע עצמם, שלא לנהוג לפיה כיום; אף דבר זה, מכל מקום, מצביע על הצורך בזיהוי יתרה בזיהוי.

ז. המשפט העברי נדרש בהרחבה בימי התלמוד לשאלת הראיות, ובו במישור הכללי נצרכות "ארבע בדיקות זו לאחר זו", כדברי פרופ' שלום אלבק, מבוא למשפט העברי בימי התלמוד (תשנ"ט-1999) 310-309 - ועיקרו אם מוסר העובדות הוא נאמן ודרכו לומר אמת; אם העובדות עצמן נכונות; אם ניתן להסיק מתוכן גם עובדות נוספות; וכיצד לנהוג בעקבות כל אלה. הבסיס הוא "אומדנים של אמיתות העובדות לפי דרכי כל בני אדם..." (עמ' 311). המשפט העברי נוהג בהתאם זהירות רבה בנושאי זיהוי; כידוע נחלקים סוגי החקירות במשפט העברי לשלושה - חקירות, דרישות ובדיקות. חקירות - בבלי סנהדרין (מ', א') - הן שבע במספר, וכוללות את השמיטה (בסדר שנות יובל), השנה (בסדר שנות שמיטה), החודש, היום בחודש, היום בשבוע, השעה והמקום; דרישות - עניין נושאים מרכזיים בעדות המשלימים את החקירות (ראו רמב"ם עדות א' ד-ה'). הבדיקות (שם, הלכה ז') כוללות בין השאר, סימני זיהוי (ראו אנציקלופדיה תלמודית ערך "דרישה וחקירה", כרך ז', תרל"ח) - קרי, "דברים שאינם עיקר העדות ואינה תלויה בהם" (שם, הלכה ו'); ראו פירוש הרב ש"ת רובינשטיין שם בסדרת רמב"ם לעם, המציין כי "חילוק דיני" ישנו בין חקירות ודרישות לבדיקות; ייתכן שיהיו הבדיקות עניינים שניתן לכנותם משניים, כמו צבע בגדי הנאשם ואף טיב עפר הארץ לרגליו, וגם עוקצי תאנים; (ראו בבלי סנהדרין מ"א, א'), כל אלה חלים בדיני נפשות, כפשוטם התלמודי ולא כמשמעם כיום (שהוא המשפט הפלילי בכלל) אך לא בהכרח בדיני ממונות (רמב"ם, עדות ג', א'). בנושא הספציפי של זיהוי העברין נדרש בתלמוד, בדומה לבסיס העובדתי בנושא שלפנינו, זיהוי ב"טביעת עין", קרי, זיהוי חזותי. בחוות דעתו "ראיות בפלילים במשפט העברי" דן בכך ד"ר יעקב שפירא מן המחלקה למשפט עברי במשרד המשפטים, המביא את דברי התלמוד הבבלי (חולין צ"ה, ע"ב-צ"ו, ע"א) לענין עדי נפשות, שנפסלו עדים באשר לסימני הנאשם, אך אילו אמרו "אית לן טביעת עינא בגויה - קטלינן ליה" (אילו אמרו העדים שיש לנו טביעת עין כי הנאשם הוא הרוצח - ניתן להרשע ולהוציא להורג), ומסביר רבי מנחם המאירי (פרובנס, המאה הי"ד) בית הבחירה צ"ה ע"ב-צ"ו ע"א) "טביעות עינא גדול הוא מן הסימן, שהסימן אדם קרוב לטעות בו מה שאין בטביעות עינא", והמחלוקת מתמקדת בתלמוד ובמפרשים בהבדל בין טביעת עין לסימנים. לא אאריך באלה, אך אציין כי ההבחנה היא בין "זיהוי חזותי" (כמו בענייננו שלנו) לבין "זיהוי בסימנים" "בקווצות שחורות

ובחוטם עקום", כדברי המאירי, שם; הנפקא מינה היא שמא ימצא אדם אחר בעל סימנים אלה, ועל כן מדובר בספק - מה שאין כן בטביעת עין, שהיא הזיהוי החזותי ה"רגיל". ענייננו הוא מקרה מובהק של טביעת עין.

ח. המלומד י' קדמי (על הראיות ג', (מהדורת תש"ע-2009), 1178) מבחין, על פי פסיקה (ראו ע"פ 7141/07 טראבין נ' מדינת ישראל (2008)) בין עד המכיר את הנאשם היכרות מוקדמת, תהא זו פורמלית או לא, לבין מי שלא הכירו, ואת הראשון רואים לא כ"מזהה" אלא כ"מצביע". נאמר כבר כאן, כי בענייננו עסקין בזיהוי על פי היכרות מוקדמת של פני המערער ברחובו של כפר, היכרות בעלת אופי לא אישי, ולכן הנטייה היא בבירור לדגם ה"זיהוי", ולא ההצבעה. השאלה הקונקרטית היא איפוא אם זיהה המתלונן את המערער על פי היכרות זו. לפולמוסי זיהוי ראו גם:

"Room for Debate... How can Courts Trust Eyewitnesses, New York Times 31.3.11" והדעות השונות שם.

ט. בידון דידן, כאמור, לפנינו אליה וקוץ בה: שלושת העדים הרלבנטיים העיקריים והמתלונן בתוכם, חזרו בהם מהודעותיהם הברורות במשטרה, ולפתע באורח פלא אבד זכרונם בבית המשפט, דבר שיש להצר עליו לגבי אנשים שעודם צעירים ולא באה עת אלצהיימר ר"ל; גם אם כדברי חכמי המשפט העברי "שר של שכחה שכיח" (ראו שו"ת הרשב"א - ר' שלמה בן אדרת, ספרד, המאות הי"ג-ה"ד) ג' רל"ח). המשפט בענייננו התנהל כתום פחות משנתיים מן המקרה, והפרקליטות מרעננת את זכרון העדים - אבל חוששני ממילא שהטעם האמיתי למפנה בעמדת העדים היה חששות כלשהם; אף שאין בחומר דברים מובהקים וקונקרטיים, הנה כבר בהודעתו השניה של המתלונן במשטרה (4.3.12) אמר לגבי המערער "פחד לראות אותו בַּפְּנים" (עמ' 4 להודעה, שורה 118). והעד אבו שנב, בהודעתו מיום 6.3.12, אמר כי הוא בטוח באשר להודעתו לעניין המכונית הדורסת, אך הוא מוקף עבריינים ואינו רוצה להעיד בבית המשפט. מכל מקום, לאחר שהוכרוז השלושה עדים עוינים - ולכגון דא נועד סעיף 10 לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971 - נתקבלו הודעותיהם במשטרה, ובית המשפט סמך ידו עליהן; ראו לענין החזרה מן הזיהוי עדות המתלונן בעמ' 25-28, לרבות הטחה על-ידי התביעה כי ברענן הזיכרון בשיחה עם הפרקליטות טרם איבד את זכרונו, והמתלונן אישר שכל שנאמר במשטרה אמת; עדות אחי המתלונן עבוד עזאם בעמ' 55-58; ועדות העד אבו שנב בעמ' 46-47. והנה אחר הדברים האלה נפתחו שערי ההודעות במשטרה, וזיהוי המערער בוהק, בראש וראשונה מהודעת המתלונן מיד לאחר האירוע (2.3.12 - 1740), בה הזכיר את המערער כבדואי העובד בחוות סוסים פלונית, מה שהוכח כנכון, וכן ראו הודעותיו והעימות עם המתלונן ב-4.3.12; ולגבי סוג המכונית - אחי המתלונן בהודעתו מ-5.3.12 והעד אבו שנב בהודעתו מ-6.3.12 שהשלימו את התמונה. הודעות אלה מהוות הדבר לחיזוק הנדרש על פי הדין (סעיף 10א ד). כפי שציין בית המשפט המחוזי, הפער הדרמטי - כלשונו - בין ההודעות במשטרה לעדות בבית המשפט אומר דרשני; הבו גודל לסעיף 10א.

י. אכן, תהיתי היש משמעות לטענה כי המתלונן אשר ידע מעיקרא, כעולה מהודעתו הראשונה לאחר האירוע, כי המערער עובד בחוות סוסים מסוימת - סבר כי המערער הוא מתושבי כפרו אבו סנאן, ולא היא, ומכאן פגם בזיהוי. אך ההסבר שנתן, כי ראה אותו בכפר (ואכן יש למערער קרובים שם), וגם נוכח היות הכפר גדול ורב עדתי, למעשה עיירה, דבר שאינו מחייב היכרות אישית קרובה בין כל יושביו, שיכנע - ובכך לא יופל הזיהוי. על אחת כמה וכמה, כאשר המתלונן ביקר בחוות הסוסים לא אחת, והזיהוי לגביה היה מעיקרא, בהודעה הראשונה.

יא. סוף דבר, אין מקום להתערב בהכרעת הדין.

יב. אשר לעונש, בנסיבות דנא אין הוא מחמיר יתר על המידה, כשעסקינן בדריסה מכוונת ובחבלה שגרמה. מצטרף אני איפוא לחברי.

המשנה לנשיאה

לפיכך הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט צ' זילברטל.

ניתן היום, ט"ו בסיון התשע"ה (2.6.2015).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

המשנה לנשיאה